

Tájékoztató állattenyésztés Ökológiai víziállatok tartása

A következőkben a biotermékek előállítását, jelölését és ellenőrzését szabályozó **834/2007/EK** és **889/2008/EK** rendeletek fontosabb követelményeit emeljük ki, illetve segítünk értelmezni az ökológiai tenyésztett víziállatok tartására (a 889/2008/EK r. XIIIa. melléklet hatálya alá tartozó halak, rákok, tüskésbőrűek és puhatestűek, beleértve zooplanktonok, mikrorákok, kerekférgek, férgek és más takarmányozási célú víziállatokat is) vonatkozóan, tájékoztatónk azonban nem helyettesíti a fenti rendeleteket, hiszen azok minden pontjára részletesen nem tér ki.

1. Az ökológiai gazdálkodás, tenyésztett víziállatok fogalma (834/2007/EK r. 4. cikk)

Az ökológiai gazdálkodás olyan környezetkímélő és az emberi egészséget szem előtt tartó termelési forma, amely a termelés során a helyi erőforrásokat és a természetes folyamatokat részesíti előnyben a külső erőforrásokkal és természetidegen anyagokkal szemben, ezáltal a gazdaságon belül zárt anyag- és energiaáramlás megvalósítására törekszik. Fentiek értelmében a növényvédelemre és tápanyag-utánpótlásra használható anyagok, valamint a feldolgozás során alkalmazható adalék- és segédanyagok köre szigorúan szabályozott, az ökológiai állatokat nem kezelik rutinszerűen antibiotikumokkal, nem kapnak hormonokat a gyorsabb gyarapodás érdekében, és etológiai igényeiknek megfelelő tartási körülményeket biztosítanak számukra az állat-jólét elveit szem előtt tartva. Az ökológiai gazdálkodás elvből kizárja továbbá az élőlények genetikai módosításának minden formáját, és ezt az elvet az ökológiai élelmiszer-előállítás minden folyamatában tiszteletben kell tartani. Az ökológiai gazdálkodás tehát nem csak az emberi egészség szempontjából bír hatalmas jelentőséggel, hanem aktív környezetvédelmi tevékenységnek tekinthető. Hozzájárul a biológiai diverzitás (sokféleség) megőrzéséhez, fenntartja, jó esetben fokozza a talaj termékenységét és biológiai aktivitását, védi a felszíni és felszín alatti vizeket, a levegőt, a talajt, hozzájárul a táj megőrzéséhez, takarékosan bánik a nem megújuló erőforrásokkal. Vagyis hosszútávon fenntartható, ezáltal a következő nemzedékek életlehetőségeit sem korlátozza!

2. A vízi közeg megfelelése és fenntartható gazdálkodási terv (834/2007/EK r. 5. cikk 889/2008/EK r. 6b., 25b. cikk)

Akvakultúrás termelés tekintetében a gazdálkodásra alkalmazandó elv a természetes vízi ökoszisztémák biológiai sokféleségének, a vízi környezet egészségének, valamint a környező vízi és szárazföldi ökoszisztémák minőségének hosszú távú fenntartása.

A termelésnek olyan helyen kell történnie, amelyet nem ért az ökológiai termelésben nem engedélyezett termékekből vagy anyagokból származó szennyezés, vagy olyan szennyező anyag, amely veszélyeztetheti a termékek ökológiai jellegét.

Az ökológiai és nem ökológiai termelőegységeket megfelelően el kell különíteni. Az elkülönítési intézkedések a természetes körülményeken, külön vízellátási rendszereken, a távolságokon, az ár-ápany viszonyokon, valamint az ökológiai termelőegység folyásirány szerinti feljebb vagy alsóbb elhelyezkedésén alapulnak. A tagállami hatóságok kijelölhetnek olyan helyszíneket vagy területeket, amelyeket nem tekintenek alkalmasnak az ökológiai akvakultúrás vagy moszattermelésre, és meghatározhatják az ökológiai és nem ökológiai termelőegységek közötti legkisebb elkülönítési távolságot.

Minden új, ökológiai termelésre bejelentkező olyan vállalkozás tekintetében, amely évente 20 tonnát meghaladó mennyiségű akvakultúras terméket állít elő, a termelőegység volumenével arányos környezetvédelmi értékelést kell készítenie a termelőegység és közvetlen környezetének körülményei, valamint a működéséből adódó valószínű hatások felmérése érdekében. A környezetvédelmi értékelést be kell nyújtania a tanúsító szervezetének. A környezeti hatásvizsgálatnak tartalmaznia kell:

- projekt leírása, beleértve a projekt helyére, kialakítására és méretére vonatkozó információkat;
- a jelentős kedvezőtlen hatások elkerülésére, csökkentésére és – lehetőség szerint – megszüntetésére tervezett intézkedések leírása;
- a projekt várható fő környezeti hatásainak meghatározásához és vizsgálatához szükséges adatok;
- a projektgazda által megvizsgált főbb alternatívák áttekintése, és a választás főbb okainak megjelölése, figyelembe véve a környezeti hatásokat;
- a fenti pontokban említett adatok nem technikai jellegű összefoglalása.

A termelőegység volumenével arányos fenntartható gazdálkodási tervet kell benyújtani az akvakultúra lehalászásáról.

A tervet évente aktualizálni kell, és részletesen be kell mutatni benne a működés környezeti hatásait, a végrehajtandó környezetvédelmi monitorozást, valamint azon intézkedések jegyzékét, amelyeket a környező vízi és szárazföldi környezetre gyakorolt kedvezőtlen hatások minimalizálása érdekében kell hozni, adott esetben beleértve a tápanyagok környezetbe való kibocsátásának mértékét termelési ciklusonként vagy éves jelleggel. A tervbe bele kell foglalni a műszaki berendezés ellenőrzését és javítását.

Az vízi állattartóknak előnyben kell részesíteniük a megújuló energiaforrásokat és az anyagok újrahasznosítását, valamint a fenntartható gazdálkodási terv részeként hulladékcsökkentési ütemtervet kell kidolgozniuk, amelynek végrehajtása a műveletek megkezdésekor indul. A maradék hő használatát lehetőség szerint a megújuló forrásokból származó energiára kell korlátozni.

A fenntartható gazdálkodási tervnek tartalmaznia kell a 92/43/EGK tanácsi irányelv és a nemzeti szabályok értelmében a ragadozók elleni védekező és megelőző intézkedéseket.

Az egymás környezetében működő gazdaságoknak adott esetben igazolható módon össze kell hangolniuk tevékenységüket a gazdálkodási terv elkészítése során.

Tenyésztett víziállatok halastavakban, tartályokban vagy áramoltatott vízrendszerű medencékben megvalósuló termelése esetén a gazdaságokat fel kell szerelni természetes szűrőréteggel, ülepítő medencékkel, biológiai vagy mechanikai szűrőkkel a hulladék tápanyagok összegyűjtése érdekében, vagy pedig moszatot és/vagy állatokat (kéthéjú kagylót és algát) kell használni, melyek hozzájárulnak a kiáramló víz minőségének javításához. A távozó vizet adott esetben rendszeres időközönként ellenőrizni kell.

3. Átállási idő (834/2007/EK r. 17. cikk és 889/2008/EK r. 38a. cikk)

Az akvakultúras termelőegységek esetében – beleértve a meglévő tenyésztett víziállatokat is – az akvakultúras létesítmények alábbiakban felsorolt típusaira a következő átállási időszakok vonatkoznak:

- az olyan létesítmények esetében, amelyek kiszáritására, tisztítására és fertőtlenítésére nincs lehetőség, az átállási időszak 24 hónap;
- a kiszáritott vagy pihentetett létesítmények esetében az átállási időszak 12 hónap;
- a kiszáritott, kitisztított és fertőtlenített létesítmények esetében az átállási időszak 12 hónap;
- nyílt vízi létesítmények esetében – beleértve a kéthéjú kagylók tenyésztésével foglalkozó létesítményeket – az átállási idő három hónap.

A Rendelet kivételes esetekben lehetővé teszi az átállási idő lerövidítését, ehhez azonban az illetékes hatóság előzetes jóváhagyása szükséges. Az illetékes hatóság határozhat úgy, hogy visszamenőleges hatállyal az átállási időszak részeként ismer el olyan előzetesen dokumentált időszakot, amely során a létesítményt nem kezelték, illetve nem került kapcsolatba az ökológiai termelés számára nem engedélyezett termékekkel. Az eljárás elindításának előfeltétele a tanúsító szervezettel létrejött szerződés az érintett létesítmények ellenőrzésére.

4. Az állatok származása (834/2007/EK r. 15. cikk és 889/2008/EK r. 25d.-e. cikk)

Az ökológiai akvakultúrának ökológiai módszerekkel nevelt anyaállományból és ökológiai gazdálkodási egységből származó fiatal állomány szaporításán kell alapulnia.

Helyi fajokat kell használni és a tenyésztés célja olyan törzsek kialakítása kell, hogy legyen, amelyek jobban alkalmazkodnak a gazdaságban tartás feltételeihez, egészségesek, és jól hasznosítják a takarmányforrásokat. Az ellenőrző szerv vagy ellenőrző hatóság számára dokumentumokkal kell igazolni az állatok származását és kezelését.

Olyan fajokat kell kiválasztani, amelyek a vadon élő állományra gyakorolt jelentős kedvezőtlen hatás nélkül tarthatók.

Amennyiben ökológiai módszerekkel nevelt anyaállományból vagy ökológiai gazdálkodási egységből származó fiatal állomány nem áll rendelkezésre, a nem ökológiai módszerekkel nevelt állatokat külön feltételek mellett be lehet vonni a gazdálkodásba.

Tenyésztési célból, vagy a genetikai állomány javítása érdekében valamint abban az esetben, ha nem állnak rendelkezésre ökológiai termelésből származó víziállatok, a gazdaságba behozhatók vadon kifogott vagy nem ökológiai termelésből származó állatok is. Ezeket az állatokat tenyésztési célból történő felhasználásukat megelőzően legalább három hónapig ökológiai gazdálkodás szerint kell tartani!

Termelési célból, illetve abban az esetben, ha az ökológiai módszerrel előállított víziállatok ivadécai nem állnak rendelkezésre, a gazdaságba behozhatók nem ökológiai víziállatok ivadécai is. A termelési ciklus időtartamának legalább az utolsó kétharmadában ökológiai gazdálkodást kell folytatni!

Nem ökológiai termelésből származó ivadékok esetében a gazdaságba behozott állatok aránya a következő: 2011. december 31-től 80 %, 2014. december 31-től 50 %, 2015. december 31-től 0 % lehet!

Vadon élő víziállat-ivadékok termelési célú begyűjtése az alábbi esetekre korlátozódik:

- a tavak, zárt rendszerek és tartási rendszerek feltöltésekor természetes módon beáramló halak vagy rákfélék lárvái és ivadécai;
- európai angolna esetében, amennyiben a terület rendelkezik engedélyezett angolnagazdálkodási tervvel, és az angolnák mesterséges szaporítása nem megoldott.

5. A tenyésztett víziállatok termelésével kapcsolatos nyilvántartás (889/2008/EK r. 79b. cikk)

Az állatállományról nyilvántartás formájában az alábbi adatokról feljegyzéseket kell vezetni, melyet a gazdaság telephelyén mindenkor az ellenőrző szervek vagy az ellenőrző hatóságok rendelkezésére kell bocsátani:

- a gazdaságba érkező állatok származása, érkezési időpontja és az átállási időszak;
- a gazdaságot elhagyó tételek száma, az állatok kora, súlya és rendeltetési helye;
- a kiszökött halakra vonatkozó adatok;

- halak esetében a takarmány típusa és mennyisége, ponty és pontyfélék esetében pedig a kiegészítő takarmányozás használatát alátámasztó, dokumentált adatok; (lásd 9. pont)
- állat-egészségügyi kezelések, ismertette azok célját, az alkalmazás időpontját, módját, a termék típusát és a várakozási időt; (lásd 10.pont)
- betegségmegelőző intézkedések, ismertette a pihentetés, tisztítás és vízkezelés részletes adatait. (lásd 10. pont)

6. Az állatok elhelyezése (834/2007/EK r. 15. cikk, 889/2008/EK r. 25f-g. cikk)

A tenyésztett víziállatok környezetét úgy kell kialakítani, hogy fajspecifikus szükségleteikkel összhangban teljesüljenek a következők:

- az állatok megfelelő térrel rendelkezzenek jóllétük biztosításához;
- az állatok tartása jó minőségű vízben valósuljon meg, elegendő oxigénszinttel, valamint;
- az állatok tartása a fajspecifikus szükségletekkel összhangban lévő hőmérsékleti és fényviszonyok között valósuljon meg, figyelembe véve a földrajzi elhelyezkedést;
- édesvízi halak esetében a fenék a lehető legnagyobb mértékben megközelítse a természetes feltételeket;
- pontyfélék esetében a fenék természetes föld.

Az állománysűrűséget a 889/2007/EK r. XIIIa. melléklete határozza meg fajonként vagy fajcsoportonként. Az állománysűrűségnek a tartott halak jóllétére gyakorolt hatásai figyelembe vételéhez folyamatosan ellenőrizni kell a halak állapotát (pl. az uszony sérülése, más típusú sérülések, növekedési ütem, viselkedés és általános egészségi állapot), valamint a víz minőségét.

A vízi zárt rendszerek kialakítása és felépítése során olyan áramlási sebességet és fizikai-kémiai paramétereket kell biztosítani, amelyek garantálják az állatok egészségét és jóllétét, és megfelelnek viselkedési szükségleteiknek.

A zárt rendszereket úgy kell kialakítani, elhelyezni és működtetni, hogy a rendszerből való kiszökés veszélye a lehető legkisebb legyen.

Halak vagy rákfélék kiszökése során megfelelő intézkedést kell hozni – adott esetben beleértve az állat elfogását is – annak érdekében, hogy a helyi ökoszisztémát minél kevesebb hatás érje. Az ezt igazoló dokumentációt meg kell őrizni.

6.1. A vízi zárt rendszerekre vonatkozó különleges szabályok

- Keltetők, ivadéknevelők, valamint ökológiai takarmányozásra szolgáló szervezetek termelése kivételével tilos zárt visszaforgatásos akvakultúras létesítményeket használni.

- Az állatok nevelésére szolgáló szárazföldi egységek vonatkozásában az alábbi feltételeknek kell teljesülniük:

- az átfolyásos rendszereknél lehetőséget kell biztosítani az áramlási sebesség és a vízminőség folyamatos felügyeletére és ellenőrzésére mind a beáramló, mind a kiáramló víz esetében;
- a gazdaság peremterületének (szárazföld és víz találkozási pontja) legalább 5 %-án természetes növényzetnek kell lennie.

- Kizárólag a keltetőben és ivadéknevelőben engedélyezett a víz mesterséges fűtése és hűtése. A víz fűtésére vagy hűtésére a termelés bármely szakaszában felhasználható fűtővíz kútból származó természetes víz.

7. Párhuzamos gazdálkodás: ökológiai és konvencionális állattartás egy üzemen belül (834/2007/EK r. 11. cikk, 889/2008/EK r. 25c. cikk)

A mezőgazdasági üzem egészét az ökológiai termelésre vonatkozó követelményeknek megfelelően kell irányítani, azonban a fenti rendeletek bizonyos feltételek mellett lehetőséget adnak a párhuzamos gazdálkodásra. Akvakultúra esetében csak abban az esetben termelhetők azonos fajok, amennyiben a termelőhelyek megfelelően elkülönülnek.

Az illetékes hatóság engedélyezheti, hogy ugyanazon gazdaságban a keltetők és ivadéknevelők ökológiai és nem ökológiai módon termelt ivadékokat is előállítsanak, amennyiben az egységeket fizikailag egyértelműen elkülönítik, és a gazdaságban külön vízellátó rendszer van.

A nyújtási szakaszban az illetékes hatóság engedélyezheti tenyésztett víziállatoknak ugyanazon gazdaságon belüli, ökológiai és nem ökológiai termelését, feltéve, hogy tiszteletben tartják az 2. pontban részletezett elkülönítésre vonatkozó előírásokat, illetve amennyiben a víziállatok tartásának különböző termelési szakaszai és eltérő kezelési időszakai valósulnak meg.

A gazdasági szereplők kötelesek dokumentumokkal bizonyítani az e cikkben előírt rendelkezések alkalmazását.

Párhuzamos gazdálkodás esetén a tanúsító szervezet az éves átfogó ellenőrzésen túlmenően részleges ellenőrzést végezhet a megfelelő elkülönítés felülvizsgálatára, melynek költsége partnerünket terheli.

8. Az állatok kezelése, tartási gyakorlata (834/2007/EK r. 15. cikk, 889/2008/EK r. 25h.- i.cikk)

A tartási gyakorlatoknak- beleértve a takarmányozást, a létesítmények megtervezését, az állománysűrűséget és a vízminőséget is – eleget kell tenniük az állatok fejlődési, fiziológiai és viselkedési igényeinek és minimalizálniuk kell a gazdálkodás negatív környezeti hatásait, a tenyésztett állomány elszökését is beleértve. Az ökológiai tartású állatokat a többi tenyésztett víziállattól elkülönítve kell tartani! Az állattartó személyzetnek az állatok egészségügyi és jólléti szükségletei vonatkozásában megfelelő alapismeretek és készségek birtokában kell lennie.

Poliploidok mesterséges létrehozása, mesterséges keresztezés, klónozás és egynemű vonalak tenyésztése – a kézi válogatás kivételével – nem alkalmazható.

A tenyésztett víziállatok kézbevitelét a lehető legkevesebb alkalomra kell csökkenteni, és a lehető leggondosabban, megfelelő berendezéseket és protokollt alkalmazva kell eljárni a kézbevitellel összefüggésbe hozható stressz és fizikai sérülés elkerülése érdekében. A tenyészállományhoz csak a fizikai sérülés és a stressz minimalizálása mellett szabad hozzányúlni, adott esetben érzéstelenítés alkalmazásával. Az osztályozási műveleteket minimálisra kell csökkenteni, a halak jóllétének biztosítása érdekében.

Mesterséges fény alkalmazására a következő korlátozások alkalmazandók:

- a természetes nappali fény meghosszabbítása céljából nem haladható meg az a legmagasabb mennyiség, amely még tiszteletben tartja a tartott állatok etológiai szükségleteit, a földrajzi feltételeket és általános egészségügyi állapotukat; a legnagyobb mennyiség nem lehet több, mint napi 16 óra, kivéve szaporítási célok esetében;
- a fényerősségekben bekövetkező hirtelen változás megelőzése érdekében átmenetként fokozatosan gyengülő erősségű világítást vagy háttérvilágítást kell alkalmazni

A levegőztetés az állatok jóllétének és egészségének biztosítása érdekében engedélyezett azzal a feltétellel, hogy a mechanikai levegőztetőket lehetőleg megújuló energiaforrás működteti. Minden ilyen levegőztetést be kell jegyezni az akvakultúras termeléssel kapcsolatos nyilvántartásba.

Oxigén használata kizárólag az állat-egészségügyi követelményekkel összefüggően, valamint a termelés vagy szállítás kritikus időszakában engedélyezett a következő esetekben:

- a hőmérséklet emelkedésének, az atmoszferikus nyomás csökkenésének vagy a véletlenszerű szennyezés rendkívüli eseteiben;
- időszakos állománykezelési eljárások, például mintavétel vagy válogatás esetében;
- az állomány fennmaradásának biztosítása érdekében.

A fentieket igazoló dokumentációt meg kell őrizni.

A levágás során ügyelni kell arra, hogy a halak az azonnali eszméletvesztés révén ne érzékelhessenek fájdalmat. Az optimális levágási módszer kiválasztásakor figyelembe kell venni a lehalászási méreteket, a fajokat és a termelőhelyeket.

Tilos a hormonok és hormonszármazékok alkalmazása.

9. Takarmányozás (834/2007/EK r. 15. cikk, 889/2008/EK r. 25j.-k.-l.-m. cikk)

A takarmányozást az alábbi prioritások figyelembevételével kell kialakítani:

- az állatok egészsége;
- a termékek jó minősége, beleértve a tápanyag-összetételt is, amely biztosítja a fogyasztásra alkalmas késztermék kiváló minőségét;
- alacsony környezeti hatás.

Az állatokat olyan takarmánnyal kell etetni, amely kielégíti az állatok fejlődésük különböző szakaszaiban felmerülő tápanyagszükségletét. A takarmány növényi részének ökológiai termelésből kell származnia, a takarmány víziállatokból nyert részének pedig halászati erőforrások fenntartható kiaknázásából kell származnia.

Az ökológiai akvakultúrában csak azok az ásványi eredetű takarmány-alapanyagok használhatók fel, amelyek szerepelnek a 889/2008/EK r. V. melléklet 1. szakaszában.

Takarmány-adalékanyagok, az állattakarmányozásban használt bizonyos termékek, illetve technológiai segédanyagok abban az esetben használhatók fel, amennyiben szerepelnek a 889/2008/EK r. VI. melléklet felsorolásában, és az ott előírt korlátozásokat betartották.

Növekedésserkentők, és szintetikus aminosavak nem alkalmazhatóak.

9.1 A húsevő víziállatok takarmányozására vonatkozó különleges szabályok

- A húsevő víziállatok takarmányának beszerzése során a következő prioritásokat kell érvényesíteni:

- akvakultúrás eredetű ökológiai takarmányok;
- ökológiai akvakultúrás vágási hulladékból nyert halliszt és halolaj;
- fenntartható halgazdaságokban emberi fogyasztás céljára kifogott halból származó vágási - hulladékból nyert halliszt, halolaj és más összetevők;
- növényi vagy állati eredetű ökológiai takarmány-lapanyagok.

- Ha nem áll rendelkezésre a fent említett takarmány, a 2014. december 31-ig tartó átmeneti időszakban felhasználható nem ökológiai akvakultúrás vágási hulladékból vagy emberi

fogyasztás céljára kifogott halból származó vágási hulladékból nyert halliszt és halolaj. Az ilyen takarmányozási anyagok aránya nem haladhatja meg a napi takarmányadag 30 %-át.

- A takarmány legfeljebb 60 %-ban tartalmazhat ökológiai növényi terméket.
- Lazac és pisztráng takarmányozására elsősorban ökológiai forrásból, például ökológiai termelésből származó rákfélék pánccéljából származó asztaxantin használható, az említett állatok fiziológiai szükségleteinek határain belül. Amennyiben nem állnak rendelkezésre ökológiai források, természetes forrásból származó asztaxantin (pl. Pfaffia élesztőgombából) is felhasználható.

9.2 Egyes tenyésztett víziállatok takarmányára vonatkozó különleges szabályok

- A szárazföldi vizekben termelt halak (pontyfélék családja és más társított fajok polikulturás termelésben, beleértve: sügér, csuka, harcsa, marénafélék, tokfélék) valamint a tilápia takarmányozását a halastavakban természetesen előforduló táplálékforrásból kell megvalósítani.
- Ha a fent említett természetes táplálékforrások nem állnak rendelkezésre kellő mennyiségben, engedélyezhető, lehetőség szerint a gazdaságban termesztett, növényi eredetű ökológiai takarmány vagy tengeri moszat felhasználása. A gazdasági szereplőknek dokumentációval kell igazolniuk a kiegészítő takarmány alkalmazásának szükségességét.
- A természetes takarmány fentebb leírt módon történő kiegészítése esetén az ostoros garnélák és édesvízi garnélák takarmányadagja tartalmazhat legfeljebb 10 %, fenntartható halászatból származó hallisztet vagy halolajat.

10. Betegségmegelőzés és állategészségügyi kezelések (834/2007/EK r. 15. cikk, 889/2008/EK r. 25s., 77. cikk)

A betegségmegelőzésnek megfelelő elhelyezéssel elért optimális feltételek melletti állattartáson, a gazdálkodási egység optimális megtervezésén, jó tartási és gazdálkodási gyakorlaton – beleértve a létesítmények rendszeres tisztítását és fertőtlenítését – kiváló minőségű takarmányon, megfelelő állományúrsúrságon, valamint fajta- és vonalválasztáson kell alapulnia.

A 2006/88/EK irányelv 9. cikkével összhangban az állat-egészségügyi tervnek tartalmaznia kell a termelőegység volumenével arányos biológiai biztonsági és betegségmegelőzési gyakorlatokat, beleértve a képezett víziállat-egészségügyi szolgálatokkal folytatott egészségügyi konzultációra vonatkozó írásos megállapodást; az említett szolgálatok a gazdaságot évente legalább egyszer, kéthéjű kagyló esetében kétevente legalább egyszer felkeresik.

10.1 Tisztítás fertőtlenítés

- Az állatok tartására szolgáló rendszereket, berendezéseket és eszközöket megfelelően tisztítani és fertőtleníteni kell. Csak a VII. melléklet 2.1.–2.2. szakaszában felsorolt termékeket lehet alkalmazni.

10.2. Pihentetés

- az illetékes hatóság megállapítja, hogy szükség van-e pihentetési időszakra, valamint meghatározza a pihentetés megfelelő időtartamát, amelyet dokumentálás mellett az egyes termelési ciklusokat követően kell beiktatni a tengeren megvalósuló nyílt vízi tartási rendszerekben. Azonban a pihentetés ajánlott a tartályokat, halastavat és ketrecekét használó más termelési módszerek esetében is!
- a pihentetés ideje alatt a víziállat-tenyésztésben használt ketrecet vagy más eszközt ki kell üríteni, fertőtleníteni kell és üresen kell hagyni az újbóli használatig.

A környezetet a vízminőség vonatkozásában ne érje jelentős károsodás, továbbá a betegségek kialakulásának minimalizálása és a rovarok vagy rágcsálók odavonzásának megakadályozása céljából az el nem fogyasztott haltakarmányt, az ürüléket és az elpusztult állatokat haladéktalanul el kell távolítani.

UV-fény és ózon csak keltetőkben és ivadéknevelőkben használható.

Az ektoparaziták elleni biológiai védekezés érdekében lehetőség szerint tiszta halakat kell felhasználni.

Állat-egészségügyi kezelés

Amennyiben az állatok egészségének biztosítása érdekében hozott megelőző intézkedések ellenére egészségi probléma merül fel, az állat-egészségügyi kezelések az alábbi sorrendben végezhetők el:

- növényi, állati vagy ásványi eredetű anyagok, homeopátiás hígításban;
- érzéstelenítő hatással nem rendelkező növények és növényi kivonatok;
- a következő anyagok: nyomelemek, fémek, természetes immunerősítők vagy engedélyezett probiotikumok.

Az allopatias kezelések alkalmazása évi két kezelésre korlátozható, a vakcinázás és a kötelező mentesítési programok kivételével. Az egy évnél rövidebb termelési ciklusú fajok esetében azonban évente egy allopatias kezelés alkalmazható. Az allopatias kezelések említett korlátozásainak túllépése esetén az érintett tenyésztett víziállatok nem értékesíthetők ökológiai terméként.

Az élősködők elleni kezelés alkalmazását – a tagállamok által alkalmazott kötelező védekezési terveken kívül – évente két alkalomra, illetve 18 hónapnál rövidebb termelési ciklus esetében évi egy alkalomra kell korlátozni.

Az allopatias állat-egészségügyi kezelések és az élősködők elleni kezelések várakozási ideje – beleértve a kötelező védekezési és mentesítési programok hatálya alá tartozó kezeléseket – a 2001/82/EK irányelv 11. cikke szerinti, jogszabályban előírt várakozási idő kétszerese, illetve abban az esetben, ha az időtartam nincs meghatározva, 48 óra kell, hogy legyen.

Az állatgyógyászati termékek alkalmazását minden esetben jelenteni kell az ellenőrző szervnek vagy ellenőrző hatóságnak az állatok ökológiai terméként történő forgalomba hozatalát megelőzően. A kezelt állománynak egyértelműen azonosíthatónak kell lennie.

11. A beszerzett anyagok nyilvántartása, eredetének igazolása (889/2008/EK r. 66. cikk)

A termelés során felhasznált anyagok (pl. takarmányok) eredetét alapvetően a következő dokumentumokkal kell igazolni:

- számla és szállítójege, amelyen egyértelműen azonosítható a vevő neve, az áru megnevezése, a vásárolt mennyiség, átállási ill. ökológiai termékek esetében a megfelelő jelölés és kódszám;
- átállási vagy ökológiai termék esetén a beszállító tanúsítványának másolata.

A beszerzett anyagokról készletnyilvántartást kell vezetni, melyen szerepel az anyag megnevezése, a beszállító, a beszerzés dátuma és a számla vagy szállítójege száma. Ezen kívül a felhasználást is dokumentálni kell (pl. takarmányozási napló, készletnyilvántartás).

12. Raktározás, szállítás (889/2008/EK r. 30.-35. 32.a. cikk)

Az ökológiai termékek más termelő-, feldolgozó- vagy kereskedelmi egységekbe történő szállítása kizárólag megfelelően zárt csomagolásban, konténerben vagy járműben történhet, amelynek a tartalmát

nem lehet a csomagolás/plomba/címke/zárjegy stb. sérülése nélkül manipulálni. Ömlesztett áru szállítása esetében tehát használjanak egyedileg sorszámozott plombákat a szállító eszközökön (pl. teherautók, konténerek, tartályok), és annak sorszámát a termék egyéb adataival (lásd. fent) valamint a szállítóeszköz azonosító jelével (pl. rendszám) együtt az árukísérő dokumentumokon is tüntessék fel. Az árukísérő dokumentumokon szerepeltetni kell továbbá az ökológiai eredetre történő utalást, és a tanúsító szervezet kódszámát (esetünkben HU-ÖKO-02) is. A termék illetve tétel pontos beazonosíthatósága érdekében célszerű a termék tételszámát is feltüntetni.

Nem lezárt csomagolásban/szállítóeszközben történő szállításra, csak a következő feltételek teljesülése esetén van lehetőség:

- ha mindkét fél részt vesz az ellenőrzési rendszerben;
- ha az árukísérő dokumentumok minden fentiekben részletezett információt tartalmaznak, amely biztosítja az áru egyértelmű azonosíthatóságát;
- ha mindkét fél átlátható, pontos és naprakész nyilvántartást vezet a szállítási műveletekről, mely szintén tartalmaz minden szükséges információt a szállított tételek azonosíthatósága érdekében.

Az élő halakat tiszta vízű, a célra alkalmas tartályban kell szállítani, amely megfelel fiziológiai szükségleteiknek a hőmérséklet és az oldott oxigéntartalom tekintetében. Az ökológiai hal és haltermékek szállítását megelőzően a tartályokat alaposan tisztítani, fertőtleníteni és öblíteni kell.

A stressz csökkentése érdekében megelőző intézkedéseket kell hozni. Szállítás során az állománysűrűség nem haladhatja meg a faj számára káros szintet, biztosítani kell az állatok jóllétének fenntartását.

A fentiek betartásáról dokumentációt kell vezetni!

Az ökológiai gazdálkodásból származó termékek tárolása során a következő feltételeket kell teljesíteni:

- A termékeket egyértelműen azonosítható módon kell jelölni (pl. állatok vagy állati termékek esetén Ö, K).
- Gondoskodni kell a fizikai elkülönítésről (külön raktárhelyiség, elválasztó falak, zárt csomagolás), hogy a termékek konvencionális termékekkel ne keveredhessenek, illetve idegen vagy tiltott anyagokkal (pl. raktár-fertőtlenítő szerek, por) ne szennyeződhetnek. Az ökológiai egységben tilos az engedélyezett készítményeken kívül más anyagot tárolni, kivéve az állatorvosi kezeléseket keretében előírt allopatias állatgyógyászati készítményeket és antibiotikumokat (lásd. 9. pont), amennyiben tárolási helyük felügyelt, és e termékek a mezőgazdasági üzem nyilvántartásában szerepelnek.
- Átlátható, pontos és naprakész készletnyilvántartást kell vezetni (termék megnevezése, jelölése, mennyisége, növekedés, csökkenés, beszállító, átvevő) oly módon, hogy abból az aktuális raktárkészlet bármikor megállapítható legyen, és ebben az esetleges veszteségeket is fel kell tüntetni. A nyilvántartásokban is minden esetben szerepelni kell az ellenőrzött termékek státuszának (pl. bio/öko vagy konvencionális).
- Amennyiben nem a saját raktárában tárolja termékeit, raktárbérleti vagy bértárolási szerződést kell kötnie a raktár tulajdonosával, amelyben külön rögzíteni kell az ökológiai gazdálkodás idevonatkozó előírásait (takarítás, elkülönítés, jelölés, tiltott szerek használatának mellőzése, és a Hungária Öko Garancia Kft. számára az ellenőrzés lehetőségének biztosítása (lásd. X-02 jelű alvállalkozói szerződésünk).
- Kártevők elleni védekezésre csak a 889/2008/EK rendelet által engedélyezett készítmények használhatók (lásd. INFO-08 jelű tájékoztatónk).

13. Termékek jelölése, értékesítése (834/2007/EK r. 23. cikk (1), 889/2008/EK r. 62. és 66. cikk)

- Kizárólag azokat a termékeket lehet az ökológiai gazdálkodásra utaló jelöléssel ellátni és értékesíteni, amelyek szerepelnek a gazdaság/vállalkozás részére kiállított érvényes tanúsítványon, azaz amelyeket a vonatkozó jogszabályok szerint és egy elismert tanúsító szervezet ellenőrzése mellett állítottak elő, dolgoztak fel, importáltak vagy forgalmaztak.
- **Az ökológiai termékek címkéin** (az egyéb jogszabályi kötelezettségeken felül) a következőket kell feltüntetni:
 - a termék pontos megnevezése;
 - az előállító vagy forgalmazó neve, címe;
 - az ökológiai eredetre utaló jelölés (az átállási időszak alatt az állatok illetve az állati termékek nem jelölhetők);
 - a tanúsító szervezet kódszáma, esetünkben: „Ellenőrizte: **HU-ÖKO-02**”;
 - Az Eu bio logóját.

Az ökológiai státusszal tanúsított termékeken 2010. júli. 1-ét – bor esetében 2012. júli. 31-ét - követően **az EU ökológiai logóját is kötelezően szerepeltetni kell. Az utolsó termelési vagy feldolgozási műveletet ellenőrző szervezet kódszámát** is egységes formában az EU ökológiai logójával egy látómezőben kell elhelyezni, közvetlenül a kódszám alatt pedig kötelező **a mezőgazdasági nyersanyagok termelésének helyét megadni „EU-mezőgazdaság”, „nem EU-mezőgazdaság”, „EU-/nem EU-mezőgazdaság.**

Az elkészült címketerveket minden termék esetében előzetesen egyeztetni kell a tanúsító szervezettel.

- Az árukísérő dokumentumokon (számla, szállítójeggy) szintén utalni kell a termék ökológiai eredetére, és fel kell tüntetni a tanúsító szervezet kódszámát (HU-ÖKO-02), valamint az egyéb szükséges információkat a (lásd. 12. pont).
- Az általunk kiállított érvényes tanúsítványt be kell mutatni vevőiknek, és annak egy másolati példányát a termék egyéb kísérődokumentumaival együtt a vevő rendelkezésére kell bocsátani.
- Az értékesítésekről, a vállalkozást elhagyó termékekről nyilvántartást kell vezetni (a közvetlenül a végső fogyasztó részére értékesített mennyiségekről napi szinten!), melyen szerepel a dátum, a termék megnevezése, mennyisége, címzettje illetve vevője. Az értékesítés bizonylatait meg kell őrizni, és a vevőkről listát kell készíteni (lásd. ADAT-16).

14. Engedélyeztetési és bejelentési kötelezettségek összefoglalása

14.1. Írásban el kell fogadtatni a tanúsító szervezettel/ hatósággal:

- **hatósági engedély szükséges:** ugyanazon gazdaságban a keltetők és ivadéknevelők ökológiai és nem ökológiai módon termelt ivadékokat is előállítsanak, amennyiben az egységeket fizikailag egyértelműen elkülönítik, és a gazdaságban külön vízellátó rendszer van (lásd (7.pont)

14.2. Írásban be kell jelenteni a tanúsító szervezet részére:

- az aktuális év termelési adatait a HÖG által kiküldött éves adatközlő lapon;
- a cég alapadataiban illetve az ellenőrzött tevékenységben vagy annak körülményeiben történt minden lényegi változást: pl. a gazdálkodási egységben már meglévő állomány átállítását, új állomány vagy állatfajok bevonását stb. (lásd. 4. pont, Általános tájékoztató, INFO-01 4.1. pont);

- a konvencionális állatbeszerzéseket (lásd. 4. pont);
- azokat az eseteket, amikor a termelő tudja, vagy gyanítja, hogy a beszállított/előállított termék nem felel meg a rendelet előírásainak (lásd. Általános tájékoztató, INFO-01 4.5. pont);
- a termék ökológiai státuszát érintő vevői panaszokat (lásd. Általános tájékoztató, INFO-01 4.6. pont);
- tiltott készítmény vagy takarmány-összetevő felhasználását (lásd. 9., 10. pont);
- az állatgyógyászati készítmények használatára vonatkozó adatokat az állat vagy állati termék ökológiai jelöléssel történő értékesítése előtt (lásd. 10. pont);
- engedélyezett párhuzamos állattartás esetén az előállított termékekkel és azok elkülönítésével kapcsolatos információkat (lásd. 7. pont).

14.3. A vezetendő feljegyzések és nyilvántartások összefoglalása

- az állatállománnyal kapcsolatos nyilvántartások az 5. pont szerint;
- készletnyilvántartás - saját és beszerzett termékek/anyagok (lásd. 11., 12. pont);
- alvállalkozók listája, dokumentációja (lásd. 12. pont, Általános tájékoztató, INFO-01 4.4. pont);
- takarítási naplók, kártevők elleni védekezés (lásd. 10., 12. pont);
- a gazdaságot elhagyó termékek nyilvántartása, vevők listája (lásd. 13. pont);
- vevői panaszok nyilvántartása (lásd. Általános tájékoztató, INFO-01 4.6. pont).

Amennyiben konvencionális egységgel is rendelkezik a gazdaság, a fent felsorolt feljegyzéseket mindkét egységre el kell készíteni!